

SZAKMAI ANYAGOK

HORVÁTH ÁDÁM: KÖZZSZOLGÁLATI MŰSOROK REFLEXIÓJA A BEÉRKEZETT NÉZŐI LEVELEK TÜKRÉBEN

("Közzszolgálati televíziózás és lelki egészség" Konferencia
MMSZ - MTV, Budapest, 2004. XI. 12.)

Bevezetőként hadd szögezzem le, hogy a műsorokra levélben, szóban, telefonon adott információk küldői, külön, speciális kasztot alkotnak.

A nézői tömegek általában, csak a maguk zárt társadalmi köreiből (család, munkahely, társasági élet) fogalmaznak véleményt beszélgetés közben, a képernyőn megjelenő műsorokról. A szórakoztatóipar sztárjai, elsősorban énekesek kapják a legtöbb levelet.

Szorosan ezt követi a sorozatműsorok szereplőihöz intézett aláírást-képet kérők száma.

Színészek, képernyős "sztárok", tömegével kapnak levelet fiataloktól, melyekben rendszerint dedikált fényképet kérnek, minden esetben "kedvenc művészem" vagy "kedvenc televíziósom hangoztatásával. A megszállott gyűjtők felbélyegzett és megcímezett borítékot is mellékelnek.

Ez a levéltípus a leggyakrabban. Túl a levelekben kifejezett szeretet hangsúlyozásán, ezen levelek száma elsődleges jelzése egy műsor nézettségének és nézettségének.

Ezeket a jelzéseket semmiképpen nem tekinthetjük az érintett műsorok tartalmi vagy értékbeli minősítésének. A kereskedelmi csatornák "Valóság" és egyéb show-inak szereplői a legfőbb célpontjai az ilyen gyűjtőknek.

Megállapítható, hogy a negatív szerepre vállalkozók lényegesen kevesebb ilyen kéréssel találkoznak, s az is figyelemreméltó, hogy a dedikált fényképet kérők fele-fele arányban fiatal lányok, kis gyermeket nevelő fiatal anyák, másrészt idős, magányos nők. Az ilyen típusú levelek írói között, legfeljebb 10-15 százaléka fiatal fiú, vagy középkorú férfi.

Következő levelező kategória elismeréssel ír a célzott műsorról, de kívánságát fejezi ki, hogy x-y, mármint valamelyik kedvenc művésze is kapjon szerepet a darabban. Ezek a levelezők kérésüket azzal erősítik, hogy ha kívánságuk teljesül, akkor biztos, hogy attól kezdve a műsor még sokkal jobban fog tetszeni, és biztos, hogy attól kezdve, egyetlen adást sem hagynak ki. Mindet megnézik.

Mások egyes művészek szerepeltetésével elégedetlenek. Nem tesznek javaslatot cserére, de általános tetszésük kifejezése mellett, szomorkodnak, hogy "x" vagy "y" fontos szerepet kap egy-egy műsorban.

Ma már nem nagy azon nézők száma, akik tartalmi kérésekben adnak hangot tetszésüknek, de főként nemtetszésüknek.

Az "Életképek" sorozatának indulásakor elég nagy mennyiségű levél kifogásolta, a drámai cselekmény után megszólaló pszichológusok szereplését.

Didaktikusnak érezte számos levél az utólagos elemzést. Egyik levelező véleménye: "ne magyarázzák nekem elméletekkel, amit láttam, mert én az életet láttam a darabban, a magyarázat után úgy éreztem, hogy a darab csak egyszerű alkalom arra, hogy utána életszerűtlen okoskodások rontsák el azt, ami nekem élményt adott."

Érdekes módon a nézettségi mutatók is éles zuhanást mutattak, a megszólaló pszichológusok megjelenésekor, valószínűleg ezért döntött úgy a szerkesztőség, hogy ezeket az utóbeszélgetéseket elhagyja.

Levelek sora foglalkozott és foglalkozik tartalmilag a cselekménnyel. A családot hűtlenül

elhagyó férjet rengeteg kritika éri. Nem kevés levél értetlenségének ad hangot, hogy az elhagyott asszonyból ilyen kevés gyűlöletet váltott ki az esemény, mások nagy elismeréssel írnak arról, hogy nem lázítja a gyermekeit az apa ellen, és nem tekinti lányaival való beszélgetésben központi témának az apa megítélését.

Két fiatal nő is írt levelet, saját példájára hivatkozva, akik a férjet elcsábító nőnek fogják pártját. Mindketten éppen hasonló élethelyzetben élnek, bár mindketten kiemelik, hogy az ő esetükben, az elhagyott feleség számtalan ellenlépése sújtja őket. Bosszút sugárzó telefonok, fenyegető levelek, a családját elhagyó apa ellen lázított gyerekek érezhető gyűlölete is szóba kerül, és az elhagyott asszony véget nem érő anyagi követelési is nehezítik az életüket. Mindketten

náluk jóval idősebb férfival kerültek így élettársi kapcsolatba, és teljes szimpátiájuknak adtak hangot a filmben szereplő fiatal asszisztensnő és a férfi iránt.

Idézet egy 64 éves hölgy leveléből

"Egy kisbaba megtartása vagy meg nem tartása szerintem az anya felelőssége, az ő joga, hogy döntsön. Mivel Éva csak a stúdióban, illetve számunkra a képernyőn létezik, a kérdés eldöntését a figura alakítójára, Hegyi Barbarára kellene bízni. Lehetőleg úgy, hogy senki, főleg a stáb tagjai ne adjanak neki kéretlen tanácsokat, Az is rá tartozik, kér-e egyáltalán tanácsot valakitől ez ügyben".

Nehéz eldönteni milyen úton mosódik össze a levél írójának tudatában a szerep és a színész bármire való szabadsága. Szerinte, ha Éva, illetve Hegyi Barbara meg akarja tartani, a valóságban nem létező babát, ebbe senki őt nem befolyásolhatja.

Úgy hiszi, hogy a színésznő vár a valóságban kisbabát? Úgy gondolja, hogy ha a valóságban várandós lenne, akkor a magzat megtartásában vagy a terhesség megszakításában a filmesek szempontjai dönthetnek?

Kicsit arra az egykori "Isaura" effektusra emlékeztet, ahol gyűjtést javasoltak a szegény film-rabszolgalány kiváltására.

Régebbi sorozatomban, a Szomszédokban, sokan kérdezték, hogy lehetséges, hogy unoka keresztnéven szólíthatja nagyanyját (Etus). Elsősorban vidéki levelezőknek okozott ez problémának, példának említvé, hogy még a nagyszülő tegezése is tiszteletlenségnek tűnik az ő szemükben. Később ugyanezen levelező megírta, hogy megszokta, és óva intett attól, hogy az "Etus" név helyére nagymama kerüljön.

Nyilvánvalóan a politikai tartalmú műsorok élesebb és harciasabb leveleket provokálnak. Ilyen műsorok készítésében magam nem sűrűn dolgoztam. De figyelemreméltó volt, hogy a Nagy Imre és sorstársainak Hősök terén tartott ravatalozási szertartását, majd a temetésről közvetítő adást köszönő levelek tömege követte, nem személy szerint nekem címezve, hisz az adáshoz nem csatolunk névsort tartalmazó főcímet, bár később elég sok levél érkezett az én nevemre is.

Fikciós sorozatnak mindenképpen bizonyos fajta mércéje, hogy érkeznek-e levelek, mennyi és milyen.

Az Életképek levelezésének jelentős többsége az egyszerű tetszésnyilvánításra szorítkozik, részben annak dicséretére, hogy végre ismét magyar színészek láthatók a képernyőn, másrészt, kevésnek tartják a kéthetenkénti megjelenést, harmadrészt, információt kérnek a várható folytatásra. A sorozat egyes epizódjai következetesen használják az angolul "hang on", azaz a legizgalmasabb ponton való félbeszakítás technikáját, abból az egyszerű okból, hogy a néző izgatottan várja az egyes félbeszakított jelenetek folytatását, de ez egyszerű, bár kétségesen tisztességes fogás, de a világ gyakorlatában bevált.

A levelek arról tesznek tanúbizonyságot, hogy a családok együttélésének, illetve a válásoknak a problematikája, a gyerekek sorsa, érzelmi reakciói, a magára maradó férfiak és nők további párkapcsolatainak lehetőségei, és az ezzel foglalkozó sorozat nem kisebb érdeklődést vált ki, mint az akció filmek, vagy a kommersz szappanoperák.

Mai napig, mindössze 14 adás után, körülbelül ez a beérkezett levelek tartalmi és érzelmi mérlege. A sorozatban játszó művészek népszerűsége, a folyamatos kérdezgetés utcán, társaságban a "hogyan tovább" mikéntjéről, arról vall, hogy nem feltétlenül kell olcsó eszközöket és közepes színészeket szerepeltetni.

Mint a sorozat forgatókönyveinek írója nem veszem a bátorságot annak minőségét megítélni, vagy emlegetni, tehát megpróbáltam a társadalmi visszajelzést néhány példában bemutatni és arról beszámolni. A konferencia résztvevőinek véleménye igen izgatottan érdekelné, de mivel e pillanatban éppen a sorozat forgatásával vagyok elfoglalva, kérem, fogadják megértéssel ezt a rövid beszámolót, s bízom benne, hogy az ott elhangzó észrevételeket és véleményeket megismerhetem, köszönöm a türelmet, hogy meghallgattak, és a felolvasónak, hogy időt és energiát szánt szerény észrevételeim ismertetésére

Bp. 2004. november 5.

Horváth Ádám